

YAHUDİLİKTE İBADET ANLAYIŞI





YAHUDİLİKTE İBADET ANLAYIŞI

.Yahudilikte ibadet sabah İkinci ve Akşam olmak üzere üç kere yapılmaktadır.

. İbadet toplu olarak Sinagoglar ve Havralarda en az 10 kişi ile yapılır. On üç yaşına gelen her erkek bu ibadete katılmaktadır. Cemaate önderliği Hahamlar yapar yoksa cemaatten biri görevi yerine getirir.

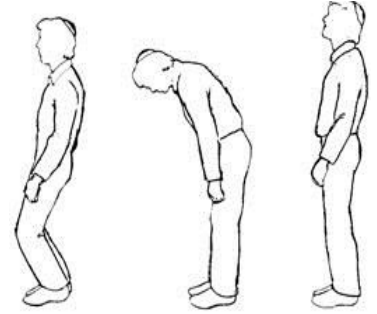
. Kadınlar ibadete fiili olarak katılmazlar, haremlik tarzında başka bir yerde seyrederek, bununla birlikte bazı akımlarda kadın ibadete katıldığı gibi haham olarak da faaliyet göstermektedir.

. İbadetin yapıldığı Sinagogların özel bir stili bulunmaz. İçerilerinde kutsal yazmaların konulduğu dolap (Aron-Hakodeş), hiç sönmeyen bir ışık (Ner – Hatamid) ve Aron Hakodeşin tam önünde bulunan bir kürsü (Teva) mutlaka bulunmaktadır.



GÜNLÜK İBADET

- . Yahudilikte sabah ikindi ve akşam olmak üzere üç kere ibadet bulunmaktadır.
- . Secde bulunmamaktadır, asıl kısmı ayakta durarak salınımlarla yapılan dua oluşturur, buna AMİDA denir. Sağ elleriyle göğüslerine vurarak pişmanlıklarını dile getirirler.
- . Secde hareketi Roş Haşana ve Yom Kipur (Kefaret Günü) bayramlarında yapılmaktadır.
- . İslami tarzda secde ve ibadet Samiriler mezhebinde vardır, Yahudiler bu mezhebi Yahudi olarak görmezler.
- . İbadetlerde belirli kıyafet zorunluluğu vardır. Başa KİPA takılır, omuza TALLİT adı verilen püsküllü şal atılır, elde SİDDUR adı verilen dua kitabı (kılıfı) bulunur.
- Roş Haşana'da kullanılan ŞOFAR (Boynuzdan yapılmış nefesli çalgı) da önemlidir



ŞABAT

.Şabat haftalık dinlenme ve ibadet günüdür. Yahudiler için özel dinlenme ve tanrıyı anma günüdür.

Şabat Cuma ikindiyle başlayıp Cumartesi akşamına kadar devam eder. Cuma akşamı tüm Yahudiler Sinagogda olurlar. Evde ziyafet çekilir (balık önemli bir menüdür). Bütün gece şarkılar ve ilahiler söylenir. Bazı dindar Yahudiler bu işi uç noktaya götürerek hiçbir aletin de çalışmasına izin vermezler.



KUTSAL GÜNLER ve BAYRAMLAR

ROŞ – HAŞANA: Yahudi Takviminde yılbaşdır; Eylül ve Ekim aylarında başlar ve iki gün devam eder. Roş Haşana sinagoglarda ibadet ederek ve tövbe ederek geçirilir.Şofar borusu üflenip, ekmek ve elma bala batırılarak yenir.

YOM – KİPPUR: Roş Haşana'nın birinci gününden başlayıp on gün devam eden tövbe zamanının sonundaki kefaret günüdür. Yahudiler bu günde de iş yapmaz sadece ibadetle ilgilenirler. İsrail'de tüm işler durur, kamu işlerine de ara verilir. Bir günlük oruç da tutulur.

SUKKOT: Yahudilerin Mısır'dan çıkışı anısına yapılan ve sekiz gün süren bir bayramdır. Eğlencelerle geçirilen bir bayramdır. Bahçeye çadır kurulur ve ağaçlar süslenir.

SİMHA TORA: Tevrat'ın hatim bayramıdır. Sukotun hemen ertesinde kutlanır. Tevrat tomarları kuvaklanarak TEVA'nın etrafında dans edilir.



KUTSAL GÜNLER ve BAYRAMLAR

FISİH: Mısır'dan çıkışın anısına kutlanan haç bayramıdır. Mart Nisan ayları arasında sekiz gün sürer. Bu bayram süresince mayalı yiyecekler yenmez.

ŞAVUOT: Tevrat'ın Yahova tarafından Yahudilere verilişini kutlama bayramıdır. Haziran ve Temmuz aylarında kutlanır.

HANUKA: Dini ve Milli bir bayramdır. MÖ 148 yılında Süleyman Mabedin'de şamdandaki bir günlük yağla sekiz gün yanması anısına yapılır ve sekiz gün sürer.



TOPLUMSAL KURALLAR ÖRF ve ADETLER

HARAMLAR

Yahudilikte helal ve haram kavramı bulunmaktadır. Sebze ve meyvelerde yasaklama görülmez. Alkollü içeceklerde de haram görülmez. Haramlar genellikle etle ilgilidir. Yarık ve çatal tırnaklı hayvanlar dışındakiler haramdır. Tavşan, At, Eşek, deve gibi hayvanlar bu kategori içindedir. Deniz hayvanlarında ise pullu ve yüzgeçli olanların dışındakiler yenmez. Sadece pullu ve yüzgeçliler de haramdır. Sürüngenler ve leş yiyen kuşlar da haram içine girmektedir.

Süt ve et aynı kapta pişirilmez; bunların kapları ayrı ayrıdır ("Oğlağı anasının sütünden pişirmeyeceksin). Hatta etin ve sütün üstüne bu yiyecekler yenilmez en az beş saatin geçmesi beklenir.



FOLKLOR

Yahudilikte doğumda çocuğa kötülük edecek ruhlar vardır bunun başında LİLİTH adlı kötü ruh gelir. Bundan korunmak için tuz serpilip, bebeğin beşiğine demirden malzemeler konur (anahtar).

Doğan erkek çocuk sekizinci günde sünnet edilir. Daha sonra isim verilir, gelenkte genellikle sonu “el” ile biten isimler konulur (Rafael, Mikael, Gabriel vb). Erkek çocukların onüç yaşına girmesiyle “şeriatın oğlu” anlamına gelen “Bar Mitza” töreni düzenlenir. Sinagogda Tevrat okutturulur ve Tevrat hediye edilir. Kızlar içinde düzenlenir ama zorunlu değildir.



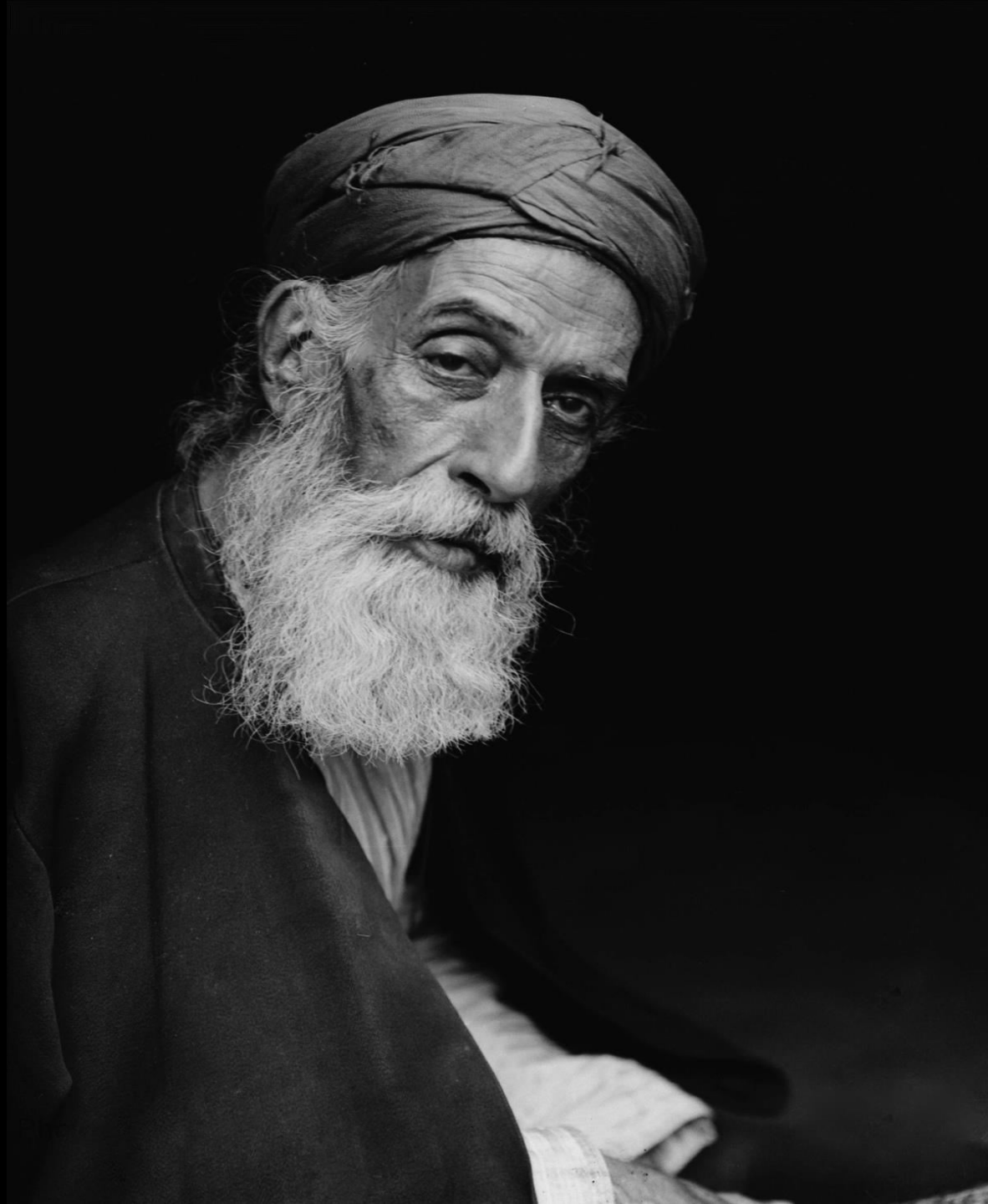
Evlilik kutsaldır ve dine uygun olarak yapılır. Dine uygun olmayan evlilikler geçerli değildir. Boşanma hoş karşılanmaz (Erkek karısını boşarsa sunak bile ağlar).



Ölüm normal karşılanan ve hayatın başka safhasına geçiş olarak görülür. Yine de ölünün arkasında yas tutulur. Üzerlerindeki elbiseler parçalanarak yas tutulur. Mezarlıktaki bu eylemlerden sonra kırk günlük bir yas tutulur. İlk üç günü şiddetli geçer, sonraki yedi gün sadece yas tutulur geri kalan kısım da normal hayata devam edilir.











KAYNAKÇA

Şinasi Gündüz (Edt.);
Yaşayan Dünya Dinleri, Yahudilik (Baki Adam)
Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara.